

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdeleningen för socialt arbete och psykologi

Barn i behov av särskilt stöd

En kvalitativ studie om den ökande andelen elever som skrivs in i särskolan

Ayse Taher

2012

**Examensarbete, kandidatnivå, 15 hp
Socialt arbete**

Socionomprogrammet

Handledare: Fereshteh Ahmadi
Examinator: John Lilja

Sammanfattning

Barn i behov av särskilt stöd

En kvalitativ studie om den ökande andelen elever in i särskolan

Syftet med denna studie är att utifrån professionellas perspektiv få en ökad kunskap och förståelse för den ökande andelen av elever som skrivs in i särskolan. Huvudfrågan som denna studie försöker belysa är: Vilka faktorer ligger bakom elevökningen i särskolan? För att uppnå mitt syfte kommer jag fokusera på de följande frågeställningar: Vad innebär elever i behov av särskilt stöd? Vilka är kriterierna för rätt till särskoleundervisning?

För att kunna ge svar på mina frågor tillämpade jag en kvalitativ metod, där utförde jag intervjuer med olika yrkesgrupper som jobbar med dessa elever. Resultaten av studien analyserades med hjälp av teorier om socialkonstruktivism och social kategorisering. Analysresultaten visade att det finns olika orsaker till elevökningen i särskolan. Utifrån materialet har olika faktorer påverkat elevökningen i särskolan. Det kan antas att elevökningen i särskolan är en följd av särskolans kommunalisering. Samtidigt orsaker till denna ökning är att kraven på elevernas kunskapsinhämtning har ökat i skolan. Det framgår också att det finns många brister i de olika utredningar som görs för att fastställa om barnet har diagnos eller inte.

Nyckelord: Särskilt stöd, elevökning, utvecklingsstörning, särskolan

ABSTRACT

Children in need of special support

A qualitative study of the increasing proportion of pupils in special schools

The purpose of this study is to take the professionals' perspective, greater awareness and understanding of the increasing proportion of pupils starting the special school. The main question this study tries to illustrate is: What factors lay behind the increase student population in special school? To achieve my purpose, I will focus on the following questions: What does it mean pupils with special educational need? What are the criteria for the right to a specialized school education?

In order to give answers to my questions I applied a qualitative method where I conducted interviews with different professionals who work with these children. The result of the study was analyzed using the theories of social constructivism and social categorization. The analysis results showed that there are different reasons for student growth in special schools. It is believed that the increase in pupil learning disabilities as a result of learning disabilities municipalization. While reasons for this increase is that the requirements on students' acquisition of knowledge has increased in schools. It also appears that there are many flaws in the various investigations carried out to determine if the child has been diagnosed or not.

Keywords: Special support, student growth, developmental disabilities, special school

Förord

Jag vill passa på att tacka mina intervjupersoner för deras deltagande som gjorde denna uppsats möjlig. Jag vill också tacka min handledare Fereshteh Ahmadi och andra värdefulla personer som har gett mig råd och tips under studiens gång.

Dessutom tackar jag min kära familj som har funnits runt mig och har gett stöd och uppmuntran. Ni betyder allt för mig.

Ayse Taher

Högskolan i Gävle, 2012

Innehållsförteckning:

Inledning	1
Problemformulering	2
Förförståelse	3
Syfte och frågeställningar	4
Relevans för socialt arbete	4
Uppsatsens disposition	4
Bakgrund	5
Ett historiskt perspektiv	5
Särskolan och rätten till särskoleundervisning	5
Elever i behov av särskilt stöd	6
Behov av särskilt stöd och stödinsatser	7
Faktorer som kan ligga bakom elevökning i särskolan	8
Teoretiska utgångspunkter	9
Social konstruktivism	9
Kategorisering	10
Metod	12
Kvalitativ Metod	12
Validitet, reliabilitet och generalisering	12
Avgränsning	13
Informationskällor	13
Etiska övervägande	14
Urval och intervjuer	15
Resultat och analys	16
Behov av särskilt stöd	16
Sammanfattning	17
Kriterierna för rätt till särskoleundervisning	18
Sammanfattning	19
Särskilt stöd och diagnostisering	20
Sammanfattning	22
Ökning av andelen elever till särskolan	23
Sammanfattning	25
Avslutande diskussion	26
Egna reflektioner	28
Metoddiskussion	28

Förslag på vidare forskning	29
Referenser	30
Bilaga 1	33

Inledning

Skolan är en viktig samhällsinstitution i och med detta spelar skolan en viktig roll i elevernas liv. Genom skolan får elever sin fostran och blir socialiserade för det vuxenliv som väntar dem. Skolan gör en unik samhälls insats eftersom den når alla barn. Eftersom skolan är en spegling av det som händer i samhället är en välgrundad skolan avgörande för elevens framtid. (Tideman 2000:278).

Jag har under min socionomutbildning uppmärksammat temana särskola, särskoleplaceringar samt elevökningen i särskolan. Dessa teman har varit aktuella under de senaste tio åren. Felplacerade elever och elevökningen i särskolan ses som en negativ utveckling i ett samhälle. Dessutom har detta uppmärksammats i massmedian under de senaste åren¹. Nedan kommer jag att med hjälp av rapporter beskriva elevökningen i särskola.

I skolinspektionens rapport *Särskolan: granskning av handledning och utredning inför beslut om mottagande (2011)*, gjorde skolinspektionen en kvalitetsgranskning med syfte att undersöka hur kommunerna tar sitt ansvar för handläggning och utredning inför beslut om såväl mottagande i särskolan som uppföljning av eleven och utskrivning från särskolan. Granskningen visade att handläggningen inför mottagande i särskolan har brister och är rättsosäker. Samtidigt visade det sig att många av de utredningarna som ska ligga till grund för beslutet att placera barnen i särskolan har stora brister. Vidare saknas utredningar, främst sociala och medicinska sådana.

I Carlbeckkommitténs delbetänkande (SOU 2003:35) *För den jag är - om utbildning och utvecklingsstörning* lägger författarna märke till att antalet elever som går till särskolan har ökat under de senaste årtionden.

Läsåret 2001/2002 gick totalt närmare 20 000 elever i särskolan, vilket är en ökning med nästan 8 000 elever eller 67 procent sedan läsåret 1992/93. Antalet elever har ökat i särskolans alla former sedan föregående läsår. 1990-talets stadiga elevökning fortsätter således (SOU 2003: 35 s.78).

¹Svt.se, *Barn hamnade felaktigt i särskolan*. Sydsvenska Dagbladet, *Två förlorade år efter fel diagnos*. Svenska Dagbladet, *Stäm kommuner som placerar fel*.

Även i SOU (2011:8) *Den framtida gymnasiesärskolan - en likvärdig utbildning för ungdomar med utvecklingsstörning*, tar författarna upp ökningen av elever som går till gymnasiesärskolan. Författarna har kommit fram till att antalet elever i gymnasiesärskolan har ökat i början av 1990 talet. Antalet elever har ökat från ca 0,9 % läsåret 1992/93 till ca 1,8 % läsåret 2009/10. Det visade sig också att elevökningen var större än för den obligatoriska särskolan. Det finns inte någon utforskat förklaring för varför ökningen skett i början av 1990-talet.

Problemformulering

Enligt Ineland m.fl. (2009:195-196) har elevantalet i särskolan ökat och man sällan tog upp och diskuterade denna förändring som kom så smygande och dess konsekvenser i samhället. Författarna anser också att det inte kommer märkas några konsekvenser nu men när dessa barn som idag går till särskolan växer upp, söker jobb etc. kommer de känna av det på olika sätt i samhället.

Forskaren Magnus Tideman (2010:8-9) har i en artikel tagit upp den stora förändringen för barn med olika diagnoser. Tideman anser att vi människor höjer kraven för vad som är normal. De elever med lindriga svårigheter som går till särskolan, kommer efter gymnasiesärskolan för det mesta över till daglig verksamhet inom LSS (LSS: Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Vidare menar han att eleverna genom stigmatisering socialiseras in i ett livslångt avvikande.

Fler elever som har inlärningssvårigheter får idag diagnosen utvecklingstörning. Men den diagnosen är den svåraste av alla att ställa, menar barnhabiliteringsläkare Elisabeth Fernell (2010:10-11). Vidare menar Fernell (ibid.) att omgivningen idag kräver mer än tidigare och på grund av det är det svårt för elever att anpassa sig till det samhälle som förändras ständigt. Emellertid behöver detta inte betyda att fler blir utvecklingsstörda. Författaren menar att skolans mål inte är helt anpassade till alla elever men skolan kan göra skillnad genom att anpassa sig efter elevernas behov. Kristina Szönyi (2010), fil dr i pedagogik som för närvarande arbetar som FoU-samordnare vid Specialpedagogiska skolmyndigheten, anser att skolan bygger på ett systemfel. Men de barnen som inte klarar av målen blir placerade i särskolan eftersom de inte kan nå målen. Dessutom anser Szönyi (ibid.) att bedömningen av de barnen som ligger på gränslandet är svåra. Svårigheten ökar om eleven har en utländsk bakgrund med både språkliga och kulturella olikheter.

Under historiens gång har vi sorterat människor i grupper och fortsätter göra det på grund av hur de är och hur de beter sig som individ etc. Det har funnits en rad olika förklaringar för varför det blev på det här viset. Det finns barn som betraktas som avvikande på grund av att de har låg intelligenskvot mätt med psykologiska test. De barnen som inte passar in i systemet stämplas som avvikande. Då är diagnoserna egentligen inte till för att hjälpa barnen utan används som åtgärder i skolan (Tideman 2000:274 ff.). Vidare menar Tideman & Szönyi (2011:131) att det inte finns ett svar på frågan varför det blev fler elever i särskolan eftersom flera olika faktorer samverkade. Kommunaliseringen, förändringar inom grundskolan efter LPO 94 (Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet 1994) då fokuserade man mer på den teoretiska kunskapen och det nya betygssystemet.

Förförståelse

Ämnesvalet för denna studie kom till efter min första dag på min VFU (verksamhetsförlagd utbildning) på LSS-enheten. Avsikten med denna VFU var att jag skulle följa LSS-handläggaren som hade barn som målgrupp. Därefter skulle jag lära mig det praktiska arbetet, bemöta klienter, hjälpa och utreda behovet av stöd som individen är i behov av. På min VFU mötte jag dagligen barn med olika diagnoser utvecklingsstörning, såsom autism, Aspergers syndrom samt barn med Downs syndrom, vilket ställde krav på mig att vara med, lyssna, iaktta, observera och att vara närvarande på möten med dem. Under praktiken hade vi ständiga diskussioner kring elevökningen i särskolan, men orsaker som ledde till den stora ökningen var inte uppenbara. Man pratade om människosynen, feldiagnostisering och bristfälliga utredningar. Då väcktes ett stort intresse hos mig, att få mer kunskap och förståelse om detta ämne. Dessutom i mitt kommande yrke som socionom kommer jag att möta personer som har funktionshinder av något slag. På grund av det vill jag få veta och lära mig om deras behov för att kunna ge dem den bästa hjälpen. Individer som har fått diagnosen utvecklingsstörning får negativa konsekvenser av olika anledningar under livets gång. Min förförståelse kan ha påverkat min studie omedvetet under studiens gång, dock har jag varit medveten om mina tidigare erfarenheter och värderingar och försökt att vara neutral.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att utifrån professionellas perspektiv få en ökad kunskap och förståelse för den ökande andelen av elever som skrivs in i särskolan. För att uppnå mitt syfte kommer jag fokusera på de följande:

Huvudfrågan:

- Vilka faktorer ligger bakom elevökningen i särskolan?

Frågeställningar:

- Vad innebär elever i behov av särskilt stöd?
- Vilka är kriterierna för rätt till särskoleundervisning?

Relevans för socialt arbete

Barn som av olika anledningar har fått diagnoser har därmed rätt till insatser enligt rättighetslagen LSS (1993:387): 1 § 1 och 2 som innebär att de som har behov av särskilt stöd och service har rätt till olika insatser. Eftersom antalet barn som är inskrivna på särskolan har ökat de senaste åren så kommer denna ökning att leda till olika konsekvenser för samhället. Till exempel blir dessa barn beroende av samhällets olika hjälporganisationer under livets gång. Efter att de har klarat av sin gymnasiesärskola brukar de hamna på en daglig verksamhet.

Uppsatsens disposition

Uppsatsen är indelad i fem kapitel och i det inledande kapitlet presenterar jag uppsatsens problemformulering, förförståelse och studiens syfte och frågeställningar. I kapitel två ger jag en historisk bakgrund, studiens centrala begrepp, tidigare forskning runt studiens olika ämnesområden och teoretiska utgångspunkter. I kapitel tre redovisar jag den metod som jag har använt mig av samt diskuterar studiens trovärdighet och etiska övervägande. Kapitel fyra redovisar jag studiens resultat och analys utifrån studiens frågeställningar. Uppsatsen avslutas med kapitel fem där studiens resultat diskuteras.

Bakgrund

Ett historiskt perspektiv

Barn som är annorlunda har funnits i alla tider men vi vet inte med säkerhet hur dessa barn har levt sina liv. Personer med funktionshinder sågs inte som egna individer. De personer som var svårast handikappade fick tas om hand på hospital, och andra personer med lindriga handikapp togs om hand och försörjdes av fattigvården. Dessutom har man gjort skillnad mellan olika typer av funktionshinder under historiens gång. Flera skolor grundades, först för döva sedan för blinda, och senare för utvecklingsstörda och rörelsehindrade (Rehn & Molin 2002:88). Före 1800-talet hade man inte gjort så mycket för de individer som inte klarade skolan eller arbete och dessa personer kallades för sinnesslöa². Enligt Förhammar & Nelson (2004:41) finns problemet kvar fortfarande idag men har nu för tiden beteckningen uppmärksamhetsstörning.

Under 1950-talet hade offentliga sektorn och landstinget ansvaret för de handikappade personerna. På samma gång började man kritisera de stora institutionernas existens. Efter att omsorgslagen stiftades 1986 infördes normaliseringsprincipen vid den tidpunkten fick alla utvecklingsstörda barn rätt till särskoleundervisning i särskolor och träningskolor. När omsorgslagen lagstiftades 1986 började de stora anstalterna läggas ned och funktionshindrade skulle istället få eget boende och leva som andra individer i samhället. Åtta år senare, 1994, stiftades LSS-lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, och LASS-lagen om assistansersättning (Rehn & Molin 2002:88). LSS-lagen blev en avgörande steg för funktionshindrades långa väg från beroende till oberoende. Lagstiftningens syfte är att tillförsäkra även personer med omfattande funktionsnedsättningar självbestämmande, valfrihet och personlig integrering (Eksteen 2000: 115). Enligt Blom (1999:25) förändras de krav som ställs på eleverna under tidens gång. Det beror på att det sker ständiga förändringar i samhället; förändringar som i sin tur orsakar problem för eleverna som är lågpresterande.

Särskolan och rätten till särskoleundervisning

För att kunna få en bild av särskolan kommer jag att beskriva kort vilka roller och funktioner som denna skolform har. Särskolan är för de barnen som av olika anledningar inte klarar av

² Sinnesslöa kan sägas var ett samlingsnamn på människor som inte fungerade som andra då deras sinnes avvikande funktion gjorde att de inte kunde klara sig själva (Wiberg & Arvidsson 2001:22).

grundskolans mål. För att eleven som har svårigheter ska kunna skrivas in i särskolan måste eleven genomgå pedagogiska, psykologiska, medicinska och sociala utredningar. Dessutom måste eleven göra ett begåvningsstest för att fastställa om de tillhör särskolan eller inte. Eleven kan gå som integrerat elev i grundskolan dvs. kan gå i en grundskoleklass men läser enligt särskoleplan eller så kan eleven gå i särskolan och läsa med andra utvecklingsstörda elever. Grundsärskolan är obligatorisk och pågår i nio år, men eleven kan läsa ett tionde år om han/hon vill för att öka sina kunskaper. Efter grundsärskolan kan eleven gå i gymnasiesärskolan som är fyra år. Grundsärskolan har samma ämnen som grundskolan men innehållet är anpassat till varje individs förutsättningar för att kunna klara dessa ämnen (Skolverkets hemsida).

Enligt Skollagen (SFS, 2010:800) 3:8§ ”Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd”. Enligt Blom (1999:31-32) finns det elever som av olika anledningar har svårigheter att klara av skolans mål, men inte alla behöver skrivas in i särskolan. Vissa av dem kommer att nå målen genom att få specialpedagogiska insatser i grundskolan. Det finns barn som har stora svårigheter som behöver särskilda undervisningsmetoder som passar dennes förutsättningar och detta kan ges i särskolan.

Elever i behov av särskilt stöd

Med diagnosen utvecklingsstörning menas i allmänhet ett intellektuellt eller kognitivt funktionshinder. Begreppet är dock inte entydigt. Utvecklingsstörning kan definieras (Sonnander 1997:12) på tre sätt: psykologiskt, socialt och administrativt.

Den psykologiska utvecklingsstörningen, innebär en försening av den intellektuella begåvningen eller en låg utvecklingsnivå. För att kunna bedöma utvecklingsstörningen används en intelligenstest, och om denna bedömning grundar sig att intelligenskvoten (IQ) ligger under 70 anses en sådan störning föreligga. *Den sociala utvecklingsstörningen* enligt Sonnander (1997) handlar om att individen har svårt att anpassa sig till sin omgivning och att denna person har svårigheterna med att möta och hantera samhällets krav. De kraven som ställs på de individerna kan variera beroende på tid, ålder, olika livssituationer, samt kulturella och samhälliga sammanhang. *Den administrativa utvecklingsstörningen* innebär att personer på grund av svag begåvning har behov av samhällets stöd och hjälp. Till exempel, den utvecklingsstörde personerna kommer att behöva särskilda insatser i olika sammanhang eller specialpedagogik i skolan i form av individuell anpassat undervisning etc.

Behov av särskilt stöd och stödinsatser

Bengt Persson (2011) anser att det är oklart vad som menas med behov av särskilt stöd. Intellectuell begåvningsnivå, socialgruppstillhörighet och kön kan vara några av de bakgrundsfaktorerna. Vidare menar han att hanteringen av elever i behov av särskilt stöd varierar i olika skolor och att detta enligt honom är ett problem. Eftersom elevens svårigheter kan uppfattas som ett stort problem i en skola medan det i en annan skola inte blir något problem alls.

Joakim Isaksson (2009:74ff & Socialstyrelsen: 2005:31) anser att för att eleverna ska kunna få stödinsatser krävs en utredning inom skolan. Skolan kan erbjuda olika insatser genom behovsbedömning och utifrån åtgärdsprogram. Enligt Socialstyrelsen (2005:31) Åtgärdsprogrammet är ett viktigt instrument för att stöd för elever som har svårigheter ska planeras i skolan. Om elevens svårigheter utgår ifrån individen, inriktas åtgärderna på individen själv. Till exempel kan elevens läs- och skrivsvårigheter elimineras genom att eleven får rätt stöd som passar och utgår ifrån individen. Om elevens svårigheter orsakas av omgivningen, ligger fokus på att eliminera de hinder som finns till exempel i undervisningsmiljön och undervisningen anpassas efter individens förutsättningar. Vidare menar Isaksson (2009:74ff) att elever får olika stöd beroende på vilka svårigheter de har. Den vanligaste stödinsatsen är färdighetsträning, som kan ske enskilt eller i en liten grupp. Enligt Skolverkets rapport (1998) har skolorna under de senaste åren börjat använda åtgärdsprogram i större grad men i praktiken har programmet inte använts så ofta i början. Enligt Skolverket (2001) började åtgärdsprogrammet användas 1979 i de svenska skolorna. Fortfarande används programmen men i en liten omfattning. Vidare påpekas i rapporten att det är viktigt att helhetssynen uppmärksammas när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Behovet av särskilt stöd kan innebära i flesta fall en särskoleplacering. Denna placering kan få många negativa konsekvenser men även möjligheter för elever. Elevernas studiemöjligheter blir begränsade eftersom de går i särskolan men möjligheten för individens anpassning i samhället blir större. Att bli placerad i en särskola innebär att elever fått en diagnos; genom diagnoser har eleven tillgång till olika insatser enligt LSS, Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (Skolverket 2001:23).

Faktorer som kan ligga bakom elevökning i särskolan

Jag har läst olika vetenskapliga litteraturer i form av avhandlingar, rapporter etc. ifrån olika forskare om faktorer de anser kan vara orsaker till att ökningen av andelen elever som skrivs in i särskolan. Här nedan kommer jag att presentera deras syn på detta fenomen och därefter kommer jag att presentera vad jag har kommit fram till senare i diskussionen.

Magnus Tideman (2000:166-167) konstaterar i sin doktorsavhandling att inom skolväsendet argumenterades särskolans framtid och man förväntades att särskolan skulle minska storleken och elever med en lindrig utvecklingsstörning skulle få sin undervisning i grundskolan istället för i särskolan. Tideman (ibid.) anser att det inte blev som man hade tänkt. Kommunaliseringen har lett till att antalet elever som skrivs in i särskolan har ökat starkt, samt att de besparingar som har gjorts inom grundskolan också kan ses som en orsak till att elevantalet har ökat i särskolan. Vidare menar Blom (1999:108) också att antalet elever som har blivit inskrivna i särskolan har ökat i samband med kommunaliseringen av särskolan.

Enligt skolverkets studie (2006:6) har under 1990-talet antalet elever ökat i såväl grundskolan som i den obligatoriska särskolan. Det står också i Skolverkets rapport att tidigare studier har pekat på en rad olika skäl till att andelen elever i särskolan ökar. Elevökningen hänger ihop med att arbetssätt som används i grundskolan och ett ökande antal diagnoser inom autismspektrum. Enligt denna studie är orsakerna till att ökningen är olika i kommunerna har förknippats med dess olikheter i fråga om bland annat resursfördelningssystem och utredningsrutiner.

Anna Blom menar (enligt SOU 2003:35 s, 86) att andelen elever med diagnosen lättare utvecklingsstörning har ökat, liksom elever med lättare utvecklingsstörning i kombination med en beteendestörning. Enligt Blom (ibid.) har många elever, som tas emot i särskolan, först gått flera år i grundskolan, för att sedan utredas av skolpsykolog. Utanförskap, mobbning, brist på specialpedagog och klassrumssituationen är faktorer som inverkar för att sätta igång en utredning. Att sätta diagnos på de elever som betar sig annorlunda har ökat under de senare åren, anser Blom.

I en rapport av Skolverket (1998) redovisas att de förändringar som har skett i samhället kan ha påverkat ökningen av elever i behov av särskilt stöd. Förändringar i de flesta fall är

familjerelaterade dvs. Barn som har föräldrar som är arbetslösa, separerade, har ekonomiska och eller sociala problem. Barn som växer upp under svåra förhållanden kan behöva särskilt stöd i skolan. Enligt rapporten (ibid.) har dessutom kraven på elevernas kunskapsinhämtning ökat i skolan. Samhället ställer krav på att skolan ska förändras och möta eleverna med ett nytt innehåll och nytt arbetssätt. Detta kan leda till ständiga förändringar och orsaka förvirring hos elever med låg inlärningsförmåga. Samhällsutvecklingen kan märkas av i skolan beroende på hur barnets omgivning ser ut.

Verneresson (2002:32-36) menar att klassrumsituationen ser olika ut i olika tider. Mer oväsen i klassrummet och en förändrad syn på kunskap och på elevernas lärande har inneburit att specialpedagogernas kunskaper har blivit efterfrågade.

Teoretiska utgångspunkter

Utifrån studiens syfte och frågeställningar har jag valt två teorier. Socialkonstruktionsteorin och kategoriseringsteorin. Dessa teorier valdes för att försöka förstå varför elevantalet har ökat i särskolan. Med hjälp av socialkonstruktionsteorin kan jag belysa hur samhället man befinner sig i påverkar individen samtidigt som individen själv är med och påverkar samhället.

Social konstruktivism

Enligt Bergmark & Oscarsson (2000:144) brukar socialkonstruktivism klassas som ett kunskapssociologiskt perspektiv, där sociala problem betraktas som avvikelser i ett samhälle men vid en annan tidpunkt kan det uppfattas som acceptabelt och normalt. Med detta synsätt menar författarna att inget förhållande eller tillstånd är ett socialt problem i sig utan vissa kan bli det.

Enligt det socialkonstruktivistiska perspektivet utgörs vår struktur av den sociala verkligheten av de benämningar, dvs. ord, som vi använder om olika händelser i vår omgivning är viktig eftersom det är genom språket människans medvetande utformas. Detta perspektiv kan också användas för att förstå hur människor dels tillskrivs sociala roller dels själva aktivt omdefinierar sina sociala roller (Ineland m.fl. 2009:67ff). Det som samhället skapar genom sina normer och värderingar styr vår uppfattning av hur verkligheten ska se ut, hur vi ska bete oss och hur vi ska tänka. Vi kategoriserar och sätter benämningar på olika beteenden i olika tidsperioder. Under olika tider har det varit så att en annorlunda personlighet behöver placeras

in i en kategori. De har blivit kategoriserade för att kunna få tillgång till olika samhällsinsatser (Tideman 2000:276). Enligt Payne (2008:240) markerar den sociala konstruktionen av verkligheten att gemensamma sociala konstruktioner medverkar till individens socialisation in i samhället.

Johannisson (2006:37) anser att det finns sjukdomar/diagnoser som är social konstruerade. En social konstruktion formas genom normer och värderingar som råder i omgivningen. Enligt henne kan vad som helst kan kallas sjukdom. Utgångspunkten att säga att sjukdomar/diagnoser är social konstruerade leder till en livlig debatt hos läkarna. Eftersom läkarna anser att deras kunskaper ifrågasätts. Johannisson säger så här:

Både medicinska diagnoser och själva sjukdomserfarenheten speglar samtidigt sociala och kulturella koder, liksom värderingar, normer och hotbilder, människosyn, klass- och könsstrukturer. Samma händelse som medicinen förklarar i diagnostiska termer, upplevs i flera dimensioner av den som är sjuk (Johannisson 2006:40).

Kategorisering

Hacking (1999:174) anser att kategorier finns för avvikelser för att de inte är önskade. Enligt honom kategorierna syftar till att skaffa lärdomar för att kunna hjälpa de. Enligt Tideman (2000:236) skapas sociala kategorier av människorna själva som lever i samhället. De som definierar kategorin bestämmer också hur gruppen/kategorin ska se ut och vilka normer och värderingar denna grupp ska ha. Samtidigt har inte dessa grupper själva valt att hamna i en specifik grupp, utan de blir en grupp genom att andra som inte tillhör samma grupp bedömer att de hör till en specifik grupp av olika anledningar. Vidare menar Ineland m.fl. (2009:183) att det ofta är rädslan och ångesten som leder till att människor skapar attityder till en viss sort av en social grupp samt påverkas hur vi bemöter individerna som befinner sig i denna grupp. Vi kategoriserar människorna som anses tillhöra en viss grupp och detta görs utifrån vad vi känner och tänker. De individer som befinner sig i denna grupp blir bärare av de attityder och värderingar som tillskrivs dem. Detta kan vara både negativt och positivt. Vi kategoriserar personer bland annat utifrån funktionshinder som t.ex. blinda, rörelsehindrade, dyslektiker och liknande. Detta innebär att när man har en felaktig föreställning om en person som man inte känner och inte vet hur vi ska bete oss mot, börjar man kategorisera de i den kategori som

vi tycker stämmer in på någon av dessa kategorier. Oftast innebär detta att det blir till en självuppfyllande profetia³.

³ Självuppfyllande profetia, en ursprungligen falsk förutsägelse som genom att uttalas blir uppfylld; själva förutsägelsen är en aktiv komponent för dess förverkligande (Nationalencyklopedin).

Metod

Kvalitativ Metod

Utifrån syftet har jag valt att använda en kvalitativ metod i form av intervjuer. Frågorna har en anknytning till studiens syfte där jag vill utifrån professionellas perspektiv få en ökad kunskap och förståelse för orsaker till den ökande andelen av elever som skrivs in i särskolan. Enligt Kvale (1997:9) är syftet med den kvalitativa forskningsintervjun att förstå ett ämne ur informanternas perspektiv. I samtalet lyssnar forskaren till vad människorna själva berättar om sina åsikter och synpunkter med sina egna ord. Vidare menar Rosmari Eliasson (1994:157) att kvalitativa metoder rymmer goda möjligheter till både vidsynthet och djupsinnighet.

Vid tolkningen av resultatet använder jag mig av en hermeneutisk ansats, enligt Kvale och Brinkmann (2009) försöker hermeneutiken finna förståelse i en texts mening. I min studie är det transkriberade intervjumaterialet jag fått fram från intervjupersonernas berättelser de material jag försöker finna förståelse i via en hermeneutisk ansats.

Validitet, reliabilitet och generalisering

Enligt Kvale (1997:213) har *validiteten*, *reliabiliteten* och *generaliserbarheten* olika betydelse om forskaren använder sig av en kvalitativ eller en kvantitativ forskningsmetod. Han menar vidare att forskaren bör uppmärksamma reliabiliteten och validiteten under hela forskningsprocessen.

Enligt Kvale & Brinkmann (2009:262 ff.) handlar *validiteten* i studien om trovärdigheten. Undersökarens giltighet är beroende av att man verkligen undersöker det som man hade tänkt undersöka samt fick svar på studiens syfte och frågeställningar. En giltig slutsats är korrekt förklarad utifrån dess förutsättningar. Ett argument ska vara hållbart, försvarbart, vägande och övertygande för att detta ska vara giltigt. När man söker fastställa validiteten prioriteras undersökningens innehåll och syfte högre än frågor och metod. Vidare beskriver Kvale & Brinkmann (ibid.) validiteten som en hantverksskicklighet och anser också att trovärdigheten och hantverksskickligheten är viktiga punkter för studien.

Intervjuer med olika professioner har varit stärkande faktorer för studiens trovärdighet. För att vidare öka trovärdigheten i min studie, har jag lagt stor vikt på att utforma mina intervjufrågor för att nå det bästa resultat.

Enligt Kvale & Brinkmann (2009:263) handlar *reliabiliteten* i studien om konsistens och tillförlitlighet. Kvale (1997:213) menar att reliabiliteten kan påverkas omedvetet av ledande intervjufrågor och detta kan påverka hur svaret kommer att bli. Vidare menar Kvale (ibid.) att för stor uppmärksamhet på reliabiliteten kan motverka kreativiteten i studien.

För att kunna uppnå reliabiliteten i min studie har jag försökt att ställa tydliga, enkla, öppna frågor för att inte påverka mina intervjupersoner och för att inte påverka svaren på mina intervjufrågor har jag undvikit ledande frågor. Vidare valde jag att spela in alla intervjuer för att fånga upp allt och ställde följdfrågor för att försäkra mig om att jag har fått de rätta svaren. Dessutom har jag lyssnat flera gånger på de bandade intervjuerna för att inte missa något eller göra misstag i själva transkriberingen och sedan har jag jämfört det utskrivna materialet med intervjuutsagorna.

När det gäller generalisering anser Larsson (2005:118) att möjligheten att generalisera är liten eftersom intervjuurvalet är små och inte slumpartade. Urvalet i min studie är litet och därför kan det inte vara representativt. Men Kvale (1997:210) anser att den naturalistiska generaliserbarheten kan vara möjligt. Detta innebär att ”tysta eller implicita kunskapen övergår till mer explicit eller formulerad påståendekunskap”.

Avgränsning

I denna studie kommer termen diagnos vara i fokus och med denna menas främst den neuropsykiatriska diagnosen *utvecklingsstörning*. Studiens syfte är dock inte att argumentera eller ifrågasätta existerande sarskoleform. Att diskutera och belysa dessa punkter skulle kräva mer utrymme än vad riktlinjerna för en C-uppsats omfång medger.

Informationskällor

De informationskällor som jag använder mig av är litteratur, tidskrifter, forskningsrapporter, utredningar, avhandlingar och intervjuer. Eftersom min uppsats handlar om diagnoser intervjuar jag skolöverläkare, skolpsykolog, skolsociolog, sarskolesamordnare och

specialpedagoger. Syftet med intervjun är att ta reda på diagnosens betydelse, samt att öka mina kunskaper om och förståelser för det ökande elevantalet i särskolan.

Etiska övervägande

I denna uppsats har jag följt vetenskapsrådets forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning som redogörs i Kvale & Brinkman (2009:87ff).

Informerat samtycke, innebär att intervjuaren ger deltagarna information om det genomgripande syftet med undersökningen och att det är frivilligt att delta (Kvale & Brinkmann 2009:87). Deltagande i min studie har varit frivilligt och innan intervjutillfället har jag informerat om min studies syfte samt har de vetat intervjulängden. De har också blivit informerade att intervjuerna kommer att spelas in för studiens syfte. Dessutom har de fått informationen om att de kan dra sig ur när som helst då hade studien vilat på frivilligt deltagande.

Konfidentialitet, handlar om anonymiteten i studien. Intervjupersonernas integritet ska skyddas och ingen obehörig ska kunna ta del av uppgifterna (Kvale & Brinkmann 2009:88). Personuppgifterna i min studie är avidentifierade. I uppsatsen förekommer inte namn, ålder, kön, arbetsplats eller annan information som leder till att de lätt kan bli identifierade. De har också blivit informerade om att de inspelade intervjuerna inte kommer att hamna i obehörigas händer och efter att jag har blivit klar med uppsatsen kommer materialet att förstöras.

Konsekvens, handlar om att deltagarnas trygghet. Studien ska inte riskera eller leda till någon skada. Intervjuaren ska vara medveten om att det kan finnas stunder då deltagarna avslöjar saker som de ångrar efteråt (Kvale & Brinkmann 2009:89-90). Innan jag började med intervjuerna har jag påpekat att de har friheten att säga vad de vill men om de inte vill att jag ska dokumentera eller använda detta i min studie behöver de bara säga till. Och det har hänt att intervjupersonerna sagt saker som de inte vill att jag ska använda i studien.

Forskarens roll, handlar om att undvika att undersökningen påverkas av olika faktorer. De faktorer som handlar om påtryckningar från de som finansierar projektet och att forskaren identifierar sig stark med urvalspersoner samt förlora sin förmåga att vara kritisk i sin studie

(Kvale & Brinkmann 2009:90-93). De faktorerna som nämns ovan har inte varit aktuella i min studie eftersom jag inte har blivit påverkat av något som skulle kunna vara en risk.

Urval och intervjuer

Eftersom min studie handlar om barn med diagnosen utvecklingsstörning har jag valt att intervjua olika yrkesgrupper som jobbar med de barn som min studie handlar om. De personer jag har intervjuat är en skolöverläkare, en särskolesamordnare, en skolsocionom, två specialpedagoger och en skolpsykolog.

Den första kontakten för att skapa ett urval till studien togs genom e-post. Jag har tagit kontakt med elevhälsan för att kunna hitta mina intervjupersoner. Första kontakten fick jag med en verksamhetschef från skolhälsovården som slussade mig vidare till skolöverläkaren som kunde ställa upp för en intervju. Resten av intervjupersonerna har jag kontaktat med hjälp av en socionom som också jobbade på elevhälsan, och som informerade och frågade sina kollegor om de kunde ställa upp för en intervju. Med hjälp av särskolesamordnaren kom jag även i kontakt med specialpedagogen som ställde upp för en intervju. Jag har inte själv valt intervjupersoner som har deltagit i denna studie utan har blivit rekommenderad. Denna metod kallas för *snöbollsmetoden*, (Larsson 2005:103) där man hittar intervjupersoner via en person som känner en person osv. De personer som tillfrågades fick en kort information om vem jag var och syftet med min studie per e-post. De fick själva välja tid och plats för intervjuerna. Jag frågade om jag kunde använda bandspelare och ingen hade problem med det. Varje intervju har pågått under 1-2 timmar.

Utifrån mina frågeställningar har jag formulerat mina intervjufrågor (se bilaga1). Jag hade samma intervjufrågor till informanterna. Jag kom även in på andra frågor (följdfrågor) under tiden men med hjälp av frågeguiden kunde jag hålla fokus på det väsentligaste. Med hjälp av följdfrågorna kunde jag dessutom fördjupa mig i ämnet och få mer information än jag behövde för min studie. Genom mina kunskaper från studier på socionomprogrammet och den litteratur, forskning, artiklar och rapporter som jag har läst kunde vi förstå varandra väl. Jag ställde en avslutande fråga om huruvida den intervjuade hade något att tillägga eller inte innan jag stängde av bandspelaren. Kvale (1997) menar att den intervjuade har ibland fått nya insikter om viktiga ämnen ur sin livsvärld som han eller hon vill ta upp.

Resultat och analys

Här nedan kommer jag att redovisa resultatet av mitt arbete på så sätt att jag knyter an till det bearbetade materialet till studiens syfte och frågeställningar. De bandade intervjuerna skrevs ut ordagrant. För att bli väl bekant med innehållet läste jag igenom hela materialet flera gånger för att skapa mig en helhetsbild av utsagorna. Efter att ha läst ett antal gånger började jag med att skriva ner de teman som växt fram under genomläsningen.

Behov av särskilt stöd

Elever i behov av särskilt stöd är ett begrepp som inte är så lätt att definiera. Varje elev är unik och har olika svårigheter samt behov av särskilt stöd. Specialpedagogen (2) beskriver så här:

Vi diskuterar detta begrepp nästan varje dag här på skolan. På särskolan har alla elever stora behov av särskilt stöd. Alla människor har behov av att man ser varje individ. Att man har en utvecklingsstörning innebär att man på olika sätt behöver anpassning i olika situationer. De vanligaste stöd insatser är traditionella saker. De insatserna är till exempel; val av skolbänk, avstånd till kamraterna dvs. praktiska saker. Arbetsmaterialet är också individ anpassad osv.

Skolpsykologen påpekar också att begreppet särskilt stöd inte är klar definierad. Hon beskriver så här:

Begreppet särskilt stöd är inte definierad i skollagen utan detta betraktas som en individuell bedömning. Det kan vara särskilt stöd på många olika delar. Därför tolkar jag att det därför inte är definierad i skollagen. De vanligaste stöd insatser som ges i skolan är extra vuxnas stöd inom klassens ram. Att man helt enkelt organiserar sig på det här sättet. Extra förklaringar och förtydligande samtidigt försöker få kunskaper in i ett sammanhang.

När några intervjupersoner beskriver behov av särskilt stöd kommer de också in på åtgärdsprogram. Specialpedagogen (2) säger så här:

När vi pratar om sådant som kommer upp i vårt jobb. Det är framförallt mest när vi pratar om att vi ska skriva ett åtgärdsprogram eller inte. När ett åtgärdsprogram blir aktuell behov av särskilt stöd blir tydligt och klart.

Vidare säger skolpsykologen så här:

Om man tittar på åtgärdsprogrammet där skriver man vilka är behoven. Utifrån ett åtgärdsprogram så säger man att det är det som är särskilda stödet. Utifrån elevernas behov utformas detta åtgärdsprogram.

Sammanfattning

Enligt intervjupersonerna är begreppet särskilt stöd inte så lätt att definiera eftersom varje elev är unik och med olika behov av stöd och hjälp i skolan. Vidare anser intervjupersonerna också att detta begrepp inte heller är klart definierat i Skollagen. Det är upp till varje skola att tolka lagen på sitt sätt och avgöra vad som anses vara just särskilt stöd. Detta står inte i Skollagen, kanske på grund av elevernas olikheter när det gäller skolprestation och deras olika grader av skolsvårigheter. Behov av särskilt stöd blir tydligt när ett åtgärdsprogram utarbetas. Genom åtgärdsprogrammet kan man se vilka svårigheter eleverna har och därefter se vilka olika sorters stöd de behöver. Precis som intervjupersonerna i min undersökning uttalar sig också Bengt Persson (2011) och han menar att det är svårt att definiera och säga klart vad som är behov av särskilt stöd. Liksom Rehn & Molin (2002:88) har påpekat att elever med skolsvårigheter har funnits i alla tider men samhället har använt sig av olika beteckningar för elevernas svårigheter under olika tider. Exempelvis är ordet sinnesslöa en av de beteckningar som användes tidigare för att beskriva de elever som man numera skulle använda beteckningen uppmärksamhetsstörning för.

I intervjupersonernas utsagor framgår det att det finns svårigheterna att definiera begreppet *särskilt stöd* eftersom detta bedöms genom en individuell bedömning. Utifrån *socialkonstruktionsteorin* kan jag förstå att intervjupersonernas definition och upplevelse av vad som anses vara *särskilt stöd* har internaliserats utifrån samhällets normer och värderingar.

Utifrån *kategoriseringsteorin* (Tideman 2000:236) finns kategorier av olika anledningar. För att elever som har svårigheter ska få hjälp med stödinsatser i skolan behövs deras problem kategoriseras. Men det finns risk att dessa stödinsatser leder till att dessa elever blir stigmatiserade och sorterade eftersom de kommer att skiljas ut från det som betraktas som normalt. Eleverna bedöms efter deras brister dvs. det fokuseras på störningarna inte på individen. Men det skapar också kategorier som ger kunskaper för att kunna hjälpa dessa elever. Det är intressant, tycker jag, vad kategoriseringen gör med människor som kategoriseras och orsakas av de störningar som finns i samhället.

Kriterierna för rätt till särskoleundervisning

En av mina intervjufrågor handlade om just de elever som inte når upp till skolans mål. Alla intervjuade personer är medvetna om att det finns elever som har svårigheter i skolan, och vet vad som händer med dessa elever, det vill säga den process som dessa elever går igenom och deras behov av stöd. I intervjuerna uppmärksammas också uppväxtmiljöns påverkan på barn som kan leda till skolsvårigheter exempelvis koncentrationssvårigheter. Skolpsykologen beskriver så här:

Kriterierna för rätt till särskolan är att eleven ska ha en lindrig utvecklingsstörning. Och kriterierna för lindrig utvecklingsstörning är att eleven ska ha IQ som är under 70. Därefter ska eleven ha nedsatt adaptiv förmåga dvs. eleven har brister i kommunikation, social interaktion, vardags beteende innan eleven fyller arton. Dessutom för att kunna gå till särskolan krävs det att eleven inte når upp till skolans kunskapsmål.

Skolöverläkaren beskriver det så här:

Skolan har ett ansvar för att barnen ska lära sig enligt läroplanen. Om barnen inte når upp till målen börjar man fundera, det rör sig om att de saknar intellektuell kapacitet, det rör sig om att de har läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) och alla varianter där omkring. Om de har bekymmer hemma tappar de koncentrationen. Om barnen inte når upp till målen då är det skolan som är skyldig att ta reda på varför och försöka anpassa undervisningen så att de kan uppnå målen.

Av specialpedagogen (1) får jag veta att personalen har det största ansvaret och skyldigheten att agera skyndsamt enligt de riktlinjer som finns och att veta hur man kan gå till väga för att ge den hjälp och stöd som eleven behöver. Specialpedagogen (1) säger:

Enligt skollagen är personalen skyldig att göra ett åtgärdsprogram. I kommunen har vi en elevvårdsgång, det är så att om personalen tror att en elev inte ska nå målen då ska först den ansvariga pedagogen prata med eleven, och diskutera om det finns några orsaker till det. Kommer man inte längre så ska man göra ett åtgärdsprogram och då kopplas arbetslaget in och kommer man ändå inte någonbart med det kanske man kopplar in elevhälsoteamet och då är vi specialpedagoger ibland är med och ibland inte. Alltså finns det en plan i fyra steg. Men åtgärdsprogram är prioritering ett. Rektor har det juridiska ansvaret men det är pedagoger som utformar den.

Specialpedagogen (1) anser också att det krävs mycket mer av eleverna än förr. För ungefär för 15- 20 år sedan var klasserna mindre, tempot var långsammare och kraven var lägre. Förändringar som sker i samhället påverkar eleverna i skolan också.

Vidare menar särskolesamordnaren såhär:

Du som en lärare har en skyldighet att tala om till din rektor att eleven når inte upp till målen i de ämnen som finns i kursplanen. Då är det rektors sak skyndsamt göra en utredning på den eleven som brister. Då kan han säga till sin lärare gör en pedagogisk kartläggning. Det är första man gör. Då tittar man på alla ämnen. Om jag behöver göra ytterligare en utredning för att veta vad detta beror på, orsakerna till; är det frånvaro, eller begåvningen? Ska man utreda begåvningen? [...] Sedan tittar man på vilken hjälp han behöver ifrån elevhälsan. Där finns skolpsykologer, skolkuratorer, talpedagoger, specialpedagoger, särskolan resursteam, så det finns mycket folk som kan inrikta insatsen. Från lärare till rektor från rektor till pedagoger och ibland behövs det psykolog utredning.

Vidare menar särskolesamordnaren att det är viktigt att redan från treårsprov, som visar att barnen inte klarar av att uppnå målen, ska rektorn ha kännedom om det för att kunna veta vad man bör göra åt det. Det gäller att upptäcka de barnen tidigt för att de ska få stödet som de har behov av.

Sammanfattning

Undersökningen visar att samtliga intervju personer känner till den process som elever går igenom när personalen upptäcker att eleven brister. Av materialet framgår också att det är viktigt att lärarna upptäcker de elever som har svårigheter så att de snabbt får den rätta hjälpen. Lärarna har ansvar för allt ska gå rätt till. Men kommer även de bakomliggande orsakerna fram till varför barnet har svårigheter och inte når upp till målen. Några intervju personer påpekar att åtgärdsprogrammen är viktigt att framställa. Denna förklaring stämmer överens med tidigare nämnda rapporter, Skolverket (1998) och Socialstyrelsen (2005) som anser att ett åtgärdsprogram är ett viktigt instrument och skolans rektor ska se till att ett åtgärdsprogram sammanställs när det behövs. Specialpedagog (1) anser att skolan idag kräver mer än de gjorde tidigare. För ca 15 – 20 år sedan var klasserna mindre, tempot var långsammare och kraven var lägre. Hon/han menar att förr hade människorna en annan uppfattning om att alla barn var olika och utvecklas på olika sätt. Idag är det inte så, kraven är

högre, tempot är snabbare och samhället förändras i allt högre tempo. Då gäller det att hänga med annars blir man en elev som behöver speciella åtgärder och blir kategoriserad som avvikare. Därefter blir man eventuellt placerad i särskolan av helt andra grunder. Svenska barn kan bli placerad på grund av att de har inlärningssvårigheter, på grund av en hjärnskada, har utvecklingsstörning eller annat men invandrabarn har ett annat problem de lär sig språket ganska långsam av olika anledningar etc. Detta kan leda till elevökningen i särskolan. I detta specialpedagogen (1) får stöd av Skolverkets (1998) rapport som kommer fram till att samhället förändras ständigt och genom denna förändring synen på barnens inlärningsförmåga förändras också.

Tideman (2000:236) har sagt att våra normer och värderingar påverkar oss och hur vi kommer att se på verkligheten, hur vi kommer att tänka och bete oss kring ett fenomen och det tycker jag låter både viktigt och riktigt. Ifrån ovanstående resonemang om hur omgivningen har för tankar om barns olikheter och skolsvårigheter, utifrån *social konstruktivism* (Tideman 2000:276) kan man förklara att de normer och värderingar samt kulturella uppfattningar som ett samhälle har kan tolkas och förstås på ett annat sätt i olika tider och sammanhang. Dessutom kan avvikelser och normalitet även beskrivas på olika sätt. Allt som händer i samhället speglar själva samhället.

Tideman (2000:236) framhåller att sociala kategorier skapas av människorna själva som lever i samhället. Våra idéer och tankar kring detta fenomen påverkar varandra, när ett problem har uppstått som i detta fall när elever har svårigheter, börjar människor att etikettera, sortera och kategorisera dessa elever. När väl dessa elever har hamnat i denna kategori blir de också speciella, annorlunda eller med andra ord avvikande. En risk som kan inträffa är att dessa elever så småningom kommer att ta till sig dessa föreställningar för att uppfylla de kategorier som skapats av andra människor.

Särskilt stöd och diagnostisering

För att kunna börja på en särskola måste eleven genomgå olika utredningar för att fastställa om barnet har diagnosen utvecklingsstörning etc. Alla som jag har talat med lyfter fram både för- och nackdelar med en särskoleplacering. Men mest är de positiva. Att bli placerad i en särskola kan vara en befrielse och även detta kan vara en negativ konsekvens som följer barnet livet ut. Alla intervjuade tar upp den människosynen som påverkar om en

särskoleplacering ska ses som negativ eller positiv utveckling. Specialpedagogen (1) säger så här:

Om du läser skollagen och styrdokumentet så behövs ingen diagnos för att få den hjälp och stöd eleven behöver. Det ska inte behövas men tyvärr tror många det. För en elev som visar att den inte når målen oavsett orsak ska det göras ett åtgärdsprogram. [...] det är lätt att sätta en diagnos på att han eller hon är blind men det hjälper inte rent pedagogisk, du måste utforma undervisningen efter vad eleven har eller inte har.

Skolöverläkaren betonar att det är viktigt för eleven som har problem i skolan att han/hon får en förklaring varför han/hon fungerar så, för att kunna acceptera sin situation som det är samt för att inte bli föremål för kritik från många i sin omgivning. Skolöverläkaren uttrycker det så här:

Eleven får ständigt höra att den är slarvig, glömmer saker överallt, klassrumssituationen exponerar eleven för andra elevers och lärarens kommentarer. Den eleven framställs mindre duglig. Så kan det vara en befrielse höra att det inte är för att jag är dum i huvudet, inte för att jag är elak utan det är därför att jag fungerar på det här sättet. En förklaring på varför man har fungerat så dåligt under så lång tid.

Vidare menar skolöverläkaren att allting har två sidor. Det kan vara att barnen som har diagnos och blir placerade i särskolan kan använda den till sin fördel vilket enligt IP1 kallas för *sekundär sjukdom*. De anser att de inte behöver ta ansvar för någonting för att de individerna har till exempel, ADHD. Hon/han påpekar:

Det finns ett eget val i det. En del blir lättare offer för olika situationer, det beror också på vad de har för inre motorn att ta sig fram och bekräfta sig.

När det gäller barn och elevers utveckling mot målen uttrycker särskolesamordnaren såhär:

Det står i skollagen öppet och tydligt hur stödinsatserna ska utformas. Enligt Skollagen (2010:800 3kap. 3§) eleven som går till exempel grundsärskolan ska det särskilda stödet ges till eleven för att denne ska ha möjligheten att klara kunskapsmålen. Vidare kan särskilda stödet ges i grupp eller i enskilt dvs., undervisningen kan anpassas till eleven.

Sammanfattning

För att få en möjlighet att nyttja olika resurser i samhället såsom exempelvis LSS, inskrivning i särskolan, habiliteringsverksamheter, kontaktperson och daglig verksamhet behöver man i Sverige i dag ha en diagnos. Tideman (2000:236) anser att diagnoser i detta fall inte är till för att hjälpa eleven utan används som åtgärder i skolan etc. Vidare anser Ineland (2009:183) att när individen får en diagnos blir personen även *kategoriserad* eftersom individen tillskrivs en kategori av andra. Man duger inte, man kan exempelvis bli mobbad samt utestängd både mental och fysisk. Samtidigt blir man kategoriserad för att man inte uppfyller de normer som samhället har skapat och eleven blir kategoriserat utifrån sin funktionsnedsättning. De individer som placeras i en kategori, som i detta fall är kategorin, elever med behov av särskilt stöd finns stora risker att dessa individer kommer att försöka leva upp till denna kategori och detta blir vad som kallas en *självuppfyllande profetia* (ibid.). Det kan hända att vissa beteenden som är felaktiga från början övergår till att bli verkliga. Individen är inte i sig en avvikande person men kan bli det om han/hon tillräckligt utsätts för trycket att bli det. Här följer ytterligare en aspekt som skolöverläkaren tar upp i intervjun:

Eleven får ständigt höra att den är slarvig, glömmar saker överallt, klassrumssituationen exponerar eleven för andra elevers och lärarens kommentarer. Den eleven framställs mindre duglig.

Ovanstående citat tyder på att en självuppfyllande profetia kan ske i vissa klassrum. Man får höra att man är en oduglig elev så kommer man efter ett tag uppfatta sig själv på detta vis. Samtidigt är det viktigt vad pedagoger, det vill säga vuxna personer, förmedlar till dessa barn med tanken på att det är i mötet med andra som vi återger oss själva, det vill säga genom socialkonstruktivismen omgivningen formas. Att inte kallas *normal* förknippas med att man är en dålig elev samtidigt som de elever som får en diagnos blir både unik och speciell. Utifrån Socialkonstruktionsteorin är elevens behov av särskilt stöd helt beroende av skolpolitiken allt från regering till kommun och därefter vilken kultur skolan har och vilken lärarkompetens som finns. En rad olika händelser som sker i samhället, påverkar hur eleven kommer att leva med sin svårighet. Allt som händer i samhället både positivt och negativt påverkar skolan och allt som händer i skolan som exempelvis omorganisation, lärarbrist, resursbrist eller lärarens kunskapsbrist som också påverkar eleverna både på gott och ont. Detta synsätt får stöd av Johannisson (2006:37) som anser att sjukdomar och diagnoser är socialt konstruerade. Vidare anser Johannisson (ibid) att normer och värderingar påverkar

uppkomsten av olika beteenden som anses vara avvikande eftersom samhället tenderar att sjukförklara vissa beteenden och egenskaper. Sjukdomar som är socialt konstruerade ser olika ut och utvecklas beroende på vilken omgivning och kultur man befinner sig i. De diffusa sjukdomar som jag tänker på är utvecklingstörning, ADHD, ADD och depression som även kan vara av biologisk art.

Ökning av andelen elever till särskolan

På min fråga som handlar om faktorer som ligger bakom elevökning i särskolan har jag fått olika svar från samtliga intervjuade. Det visade sig att några intervjuade personerna har märkt av någon ökning i antalet särskoleinskrivningar och eventuella orsaker till denna ökning. Särskolesamordnaren säger så här:

Jag gjorde en utredning från 1972 till 2000 och 1996 kommunaliserades skolan då skedde en dramatisk ökning i särskolan i Sverige. Detta förklarades genom att vi kommunaliserades, vi tillhörde landstinget förut, [...] föräldrarna blev mer accepterande när barnen ska gå till kommunalskolan än landsting. Den ökningen kom inte till denna stad förrän efter 2000. Elevantalet från 1972 till 2000 var lägst 113 och högst var det 130. 2002 hade vi 200 elever inskrivna i särskolan. Då kunde man fundera vad som har hänt.

Vidare menar särskolesamordnaren att: [...] Trenden är att vi går nedåt, förra året hade vi 150 nu har vi knappast 140. Orsaken till ökningen kan vara att man släppte mer inskrivningar. Då hade alla rektorer ansvaret att själva skriva in elever i särskolan, detta kan också vara en faktor som har påverkat elevökningen i särskolan.

Skolöverläkaren menar att det finns olika faktorer som påverkar:

Någon har sagt att varje samhälle skapar sina egna handikapp. Ibland ger ökad kunskap effekter i själva samhället. Och ibland inträffar ingen förändring trots kunskapen. Det har funnits många sociala experiment, de har funnits i flera årtionden då man har trott att det genetiska ursprunget gav individen en speciell sorts förmåga att tänka stort. Och det funnits perioder när människor vill göra någonting väl, men ibland när man fokuserar på en riktning avskärmar man sig för att inte bli distraherad. Men det betyder också man tappar den kritiska förmågan. Det är viktigt att det finns folk som ifrågasätter.

Skolpsykologen säger så här:

I riket har varit en trend till det under flera år. En del kan man säga felaktiga utredningar. Vi stöttar fortfarande på psykologiska utredningar som är bristfälliga. Då har man missat hela poängen vad det här handlar om. Eleven ska ha en diagnos men diagnosen i sig räcker inte utan det måste också ha klarlagt att eleven inte når upp till skolan kunskapsmål. Det är många olika saker som påverkar. Det är kultur bundet också, framförallt vad det gäller lindring utvecklingsstörning. Jag anser att vi inte ska ha någonting som kallas lindring utvecklingsstörning. Vi skulle lika gärna kalla detta generella inlärningssvårigheter. För att där har vi då de barnen som du ibland hört talas om de är gråzonsbarn. Det är en hårfin skillnad. Det kan röra sig om några små avvikande förutsättningar vad det gäller adaptiv förmåga och några få begåvningsbrister.

Vidare menar skolpsykologen att:

Vad det gäller bedömning av kognitiv förmåga, det är svårt område egentligen därför att det vi ser med de nya mätinstrumenten vi har abstraktionsförmåga eller kravet på abstraktionsförmåga och generaliseringsförmåga höjs väldigt snabbt i de mätinstrument vi använder av oss för att mäta begåvningsnivån. Det är svårt.

Skolpsykologen tar också upp elever med utländskbakgrund som är en orsak till elevökningen i särskolan. Hon/han säger så här:

Vi slingrar på bedömningsgrunderna i det här. Det är att de som kommer ifrån andra nationer, har vi svårt att bedöma. Då är grundskolans kunskapskrav rent språkligt alltså verbalt väldigt höga på svenskan. Alltså om man inte klarar av grundskolans kunskapsmål främst på svenska, ska man göra begåvningsutredningar. Så är det också då dåliga språkkunskaper ger utslag på testet totalt sätt. Vi har få icke språkliga test, de tester grundade på svenska eller västerländs terminologi och beskrivning av situationer.

Vidare menar också *skolsocionomen* att barn med invandrabakgrund på grund av språksvårigheter hamnar i särskolan samtidigt blir diagnostiserad som utvecklingsstörd enligt honom kan detta förklara en ökning. Skolsocionomen menar att invandrabarnen hamnar i särskolan på andra grunder än de svenska barnen. Enligt särskolesamordnaren med hjälp av nationella prover samt provet i årskurs 3 kan man upptäcka dessa barn tidigt. Dessa åtgärder kan leda till en ökning av kategorisering och uppdelning av elever som jag inriktar mig till. Dessa barn kommer inte att klara skolans mål och därmed hamna i särskolan.

Sammanfattning

Av materialet får jag veta att det inte är alla som jobbar i särskolan som vet vilka orsaker som ligger bakom ökningen av antalet elever som skrivs in i särskolan. Däremot anser särskolesamordnaren att det har inträffat en ökning samband med kommunaliseringen av särskolan genom att man släppte mer inskrivningar än förr. Detta stämmer överens med vad Tideman (2000:116 ff.) kommit fram till i sin doktorsavhandling. Tideman nämner några orsaker som har lett till elevökningen i särskolan, och kommunaliseringen är en av de anledningarna. Samtidigt så får detta synsätt stöd av både Blom (1999:28) och Skolverkets studie (2006:6) som anser att det är kommunaliseringen som har orsakat denna elevökning. Dessutom visar skolverkets studie att ökningen varierar i olika kommuner, och detta kan enligt studien förklaras med olikheterna i fråga resursfördelningssystem och utredningsrutiner.

Utgår man ifrån *social konstruktivism* skulle neuropsykiatriska diagnoser kunna ses som en konsekvens som samhället har skaffat sig. Detta grundas dels på vårt samhälles strävan efter den perfekta människan. I ett samhälle där utvecklingen går så snabbt är det inte alls så konstigt att inte alla barn hinner hänga med det som händer i samhället och därmed blir avvikare. Diagnoser är en konsekvens av de normförändringar som råder i samhället eftersom samhället som vi lever i lägger sin fokus mest på vad man gör än vad man är därför blir det problem eftersom det fokuseras bara delar av problemet när det gäller en människa. Såsom skolöverläkaren påpekar att en ökad kunskap kan ge effekter i samhället men ibland händer ingenting trots kunskapen. Samt ibland vill människor göra någonting bra men det kan resultera i en negativ utveckling. Medan anser särskolesamordnaren att kommunaliseringen och rektorernas ansvar att sköta inskrivningar har lett till att antalet eleverna som blev inskrivna i särskolan har ökad. Utifrån kategorisering perspektivet här blir dessa elever kategoriserad utifrån den sociala miljön. Genom intervjuer fick jag också veta att elever med utländsk bakgrund som har språksvårigheter kan ha påverkat elevökningen i särskolan. Eftersom man i dagens läge inte vet vad man ska göra med dessa elever. Dessutom är de olika utredningarna inte utformade utifrån deras förutsättning och villkor.

Avslutande diskussion

I diskussionen kommer jag att sammanbinda uppsatsens syfte och frågeställningar. Jag kommer att sammanfatta resultaten och analysen samt diskutera kring det som jag har kommit fram till i denna studie.

Syftet med denna studie är att utifrån professionellas perspektiv få en ökad kunskap och förståelse för den ökande andelen av elever som skrivs in i särskolan. Huvudfrågan som denna studie fokuserar på är vilka faktorer ligger bakom elevökningen i särskolan? Studiens frågeställningar är Vad innebär elever i behov av särskilt stöd? Vilka är kriterierna för rätt till särskoleundervisning?

Analysen utifrån det empiriska materialet i föregående kapitel kan sammanställas i följande slutsatser:

- Begreppet *behov av särskilt stöd* är inte så enkelt att beskriva enligt intervjupersonerna. Det är på grund av elevernas olikheter när det gäller skolprestation och skolsvårigheter.
- Det framkom i denna studie att skolan, det vill säga lärare och rektorer har ansvaret för att elever ska lära sig vissa kunskaper enligt läroplanen. Om eleverna inte kan uppnå målen av olika anledningar bör läraren upptäcka detta tidigt och sedan ska läraren ta upp detta med sin rektor. Då är det rektorns ansvar att genast göra en utredning, på den elev som har svårigheter att lära sig, med hjälp av elevens lärare. Om både läraren och rektorn anser att det behövs ytterligare utredningar för att kunna veta mera om elevens svårigheter samt orsakerna till detta problem ska rektorn be om hjälp ifrån elevhälsan. När barnet väl kommer till elevhälsan får han eller hon träffa en skolpsykolog, en skolkurator, en talpedagog, en specialpedagog och särskolans resursteam. Efter att man noga har undersökt elevens svårigheter med hjälp av olika utredningar kan personalen göra ett åtgärdsprogram för att anpassa utbildningen för att passa elevens förutsättning eller så kan eleven få särskilt stöd på annat sätt som passar denne bäst.
- Som jag skrev ovan måste eleven genomgå olika utredningar för att kunna passa in på en särskola. Eleven ska ha diagnosen *utvecklingsstörning* för att få börja i särskolan. För att få möjlighet att dra nytta av olika resurser i samhället och få del av olika insatser genom LSS-lagen behövs det en diagnos. Men intervjupersonerna anser att det

inte behövs diagnoser för att eleverna ska få den hjälp och stöd de behöver i skolan. Enligt intervjupersonerna ska det göras ett åtgärdsprogram när man anser att en elev visar att den inte når målen, oavsett orsak. En förklaring till det kan leda till att eleven mår bra eftersom eleven då vet varför den har skolsvårigheter och hur den kan få hjälp med det. Att få en förklaring till dessa skolsvårigheter kan dock även vara negativt eftersom eleven blir kategoriserad som en avvikare och kanske blir placerade i en särskola. Men intervjupersonerna anser att det inte är negativt att upptäcka de elever som har svårigheter tidigt och sedan ge dem stöd och hjälp de har behov av eller att bli placerade i en särskola. Eleven får bättre möjligheter att klara skolans mål genom att utbildningsformen blir anpassad till elevens nivå.

- Jag fick veta att antalet elever inom särskolan har ökat enligt olika rapporter och statistik som jag har redovisat om i min inledning. Utifrån intervjumaterialet har olika faktorer påverkat elevökningen i särskolan. Den första faktorn ifrån studiens material kan det antas att elevökningen i särskolan är en följd av särskolans kommunalisering. Andra orsaker till denna ökning är att kraven på elevernas kunskapsinhämtning har ökat i skolan då rektorernas ansvar har varit att sköta inskrivningar under en tid och fördela resurserna i skolan. Resursfrågan och samhällets syn samt andra anledningar tycks avgörande när barnet får en diagnos och sedan placeras i särskolan, men enligt särskolesamordnaren har det visat sig att inskrivningarna har minskat under den allra senaste tiden.

I undersökningen framgår det också att det finns många brister i de olika utredningar som görs för att fastställa om barnet har en diagnos eller inte. Det kan exempelvis vara både psykologiska eller pedagogiska utredningar som har lett till att elevantalet har ökat i särskolan. Samtidigt kan elever med utländsk bakgrund som har språksvårigheter också anses som en orsak till denna ökning. Eftersom elever med utländsk bakgrund genomgår en begåvningsstest som egentligen utformats till svenska elever med tillräckliga språkkunskaper. Resultatet av det blir att de utlandsfödda eleverna inte klarar av testen och därefter blir placerade i särskolan.

Intervjumaterialet visar också att mätinstrumentet som används för att fastställa om eleven har en diagnos eller inte visat sig spela en viktig roll när det gäller att bedöma och utreda de elever som har brister i sin skolutveckling. Det sker ständiga förändringar i hela samhället som i tur påverkar synen på elevernas kunskapsinhämtning. Vad man tyckte förut har helt ändrats idag. Detta kan också ha påverkat elevökningen.

Egna reflektioner

Genom undersökningen har jag fått ta del av mycket intressanta tankar och funderingar om elever i behov av särskilt stöd samt elevökningen i särskolan och orsakerna till denna ökning.

Under studiens gång har jag också funderat mycket på den samhällssyn och människosyn som påverkar individen. Det är synen på normalitet och avvikelse men vad är normalitet och avvikelse. Alla människor har olika uppfattningar om vad som är normalt och avvikande. Vi människor tänker, tycker och handlar olika. Detta leder till att det vi i en tid tycker är normalt efter en tid kan förvandlas till en avvikelse.

Genom mina intervjuer har jag kommit fram till att diagnoser är nödvändigt för att barn i behov av särskilt stöd ska få hjälp. Men vissa intervjupersoner anser att diagnostiseringen är helt onödigt. Elever ska få hjälp och stöd oavsett om de har en diagnos eller inte. Jag kan förstå att det inte är skolan som har makten eftersom det inte är den som styr resursfördelningen i skolan. Det är en samhällspolitisk fråga som styrs uppifrån. På samma gång är det vi i samhället som påverkar det som händer runt omkring oss utifrån våra värderingar och normer. För att vi ska kunna förstå dessa barn och deras situation är det viktigt att vi ser på situationen utifrån olika synvinklar. Ingen ska behöva stämplas för att någon har behov av hjälp och stöd i skolan.

Denna studie har visat att de förändringar som händer i samhället påverkar människor på olika sätt. Eleven som har svårigheter har hamnat i särskolan och detta är en följd av hur vi ser veckligheten. Eleven blir betraktad som utvecklingsstörd och kategoriserad som en avvikare. Inom skolan har det hänt att elevernas svårighet har varit aktuella under en längre tid därför att man skyllde på eleven och ansåg att det var eleven som hade problem, inte skolan eller dess undervisning. På grund av det har diagnostiseringen tagit över och nu har barn utan diagnoser svårigheter med att få det stöd som behövs för att klara målen i skolan.

Metoddiskussion

Det finns många olika metoder för att kunna samla in data, men jag har använt mig av en kvalitativ metod där har jag valt att intervjua mina informanter för att kunna besvara studiens

frågeställningar. Jag anser att jag har fått in svar på mina frågor tack vare mitt val av metod. Trots detta så har jag i efter hand funderat över om jag skulle ha använt av mig någon annan metod. Tidsaspekten var avgörande när jag valde att använda intervjuer som metod. Att kombinera olika metoder eller använda andra metoder skulle kräva mer tid. När det gäller deltagande observationer som metod skulle sådana vara lämpliga för min studie. Enligt Henriksson & Månson (1996:12) är den deltagande observationen en föredragen metod och den mest nödvändiga med hänsyn till kunskapstraditionens syn på det sociala livet och på forskningen.

Resultatet man får fram av materialet kan vara mindre representativt. Genom att göra mindre studier som är detaljerad på få urvalspersoner kan detta medföra att resultaten blir svårt att göra en statisk generalisering (Larsson 2005:118). En fördel kan vara att man får en djupare inblick i hur intervjupersonerna resonerar kring ämnet.

Förslag på vidare forskning

I min studie har jag använt mig av ett litet urval (6 personer) av intervjupersoner. En uppföljande undersökning med en större urvalsgrupp skulle därför vara intressant för studien. Under studiens gång var jag också intresserad av att undersöka situationen för elever med utländsk bakgrund som skrivs in i särskolan, eftersom många intervjupersoner har påpekat att det finns en ökning på de elever som enbart har språkliga svårigheter. Men på grund av tidsbrist och omfånget av studien kunde jag inte göra det.

Det vore även intressant att få intervjua några andra berörda professionella som jag i denna studie inte har haft möjlighet till. Samtidigt skulle det vara ett ytterligare forskningsområde att få intervjua eleverna själva som har en utvecklingsstörning och går i särskolan. Jag skulle vilja fråga dem om hur de själva uppfattar sin situation o.s.v.

Referenser

Bergmark, A. & Oscarsson, L. (2000) Sociala problem. Meeuwisse, A. Sunesson, S. Swärd, H. (Red). *Socialt arbete, En grundbok*. Natur och kultur. Falköping

Blom, A, (1999) *Särskilda elever- om barn i särskolan, bedömningsgrunder, ställningstaganden och erfarenheter*. FOU- rapport 1999:28 Stockholm stad

Eksteen, V. (2000) Från objekt till subjekt i sitt eget liv. Tideman, M. (Red). *Perspektiv på funktionshinder & Handikapp*. Studentlitteratur. Lund

Eliasson, R. (1994) Motodvalet- en fråga om kön och moral? Starrin, B. & Svensson, P.G.(Red) *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Studentlitteratur. Lund

Fernell, E. (2010) Lindring utvecklingsstörning är den svåraste diagnosen att sätta. *Socionomen*, 1/2010

Förhammar, S. (2004) Lytt, abnorm, invalid, handikappad, funktionshindrad. Förhammar, S. & Nelson, M. C. (Red). *Funktionshinder i ett historiskt perspektiv*. Studentlitteratur. Lund

Hacking, I. (1999). *Social konstruktion av vad?* Thales. Stockholm

Henriksson, B. & Månsson, S.A. (1996) Deltagande observation. Svensson, P.G. & Starrin, B. (Red) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Studentlitteratur. Lund

Ineland, J. Molin, M. Sauer. L. (2009) *Utvecklingsstörning, samhälle och välfärd*. Gleerups utbildning. Malmö

Isaksson, J. (2009) *Spänningen mellan normalisering och avvikelse, Om skolans insatser för elever i behov av särskild stöd*. Umeå universitet

Johannisson, K. (2006) Hur skapas en diagnos? Ett historiskt perspektiv. Hallerstedt (Red) *Diagnosens makt, om kunskap, pengar och lidande*. Daidalos AB. Göteborg

Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur. Lund

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur. Lund.

Larsson, S. (2005) Kvalitativ metod – en introduktion. Larsson, S. & Lilja, J. & Mannheimer, K.(Red) *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Studentlitteratur. Lund

LSS- Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Payne, M. (2008) *Modern teoribildning i socialt arbete*. Natur och Kultur. Stockholm

Rehn, A. & Molin, P. (2002). *Älskade barn, särskilda barn – att få ett barn med funktionshinder*. Wahlström och Widstrand. Stockholm

Skolinspektionen (2011) *Särskolan. Granskning av handläggning och utredning inför beslut om mottagande*. Stockholm

Skolverket (2001:23) *Rutiner för utredning och beslut om mottagande i den obligatoriska särskolan*.

Skolverket (2006) *Kommunernas särskola. Elevökning och variation i andel elever mottagna i särskolan*.

SOU (2011:8) *Den framtida gymnasiesärskolan – en likvärdig utbildning för ungdomar med utvecklingsstörning*.

SOU (2003:35) *För den jag är- om utbildning och utvecklingsstörning*.

Socialstyrelsen (2005) *Ansvar för samverkan– helhetsperspektiv på samhällets stöd till barn och unga med funktionshinder*. Redovisning av regeringsuppdrag

Sonnander, K. (1997) *Forskare om utvecklingsstörning, perspektiv - kunskaper - utmaningar*. Uppsala universitet.

Szönyi K. (2010) Diagnos: Lindrig utvecklingsstörning *Pedagogiska magasinet*, 05/2010

Tideman, M. (2000) *Normalisering och kategorisering*. Studentlitteratur. Lund

Tideman, M. & Szönyi, K. (2011) särskola, kategorisering och vanliggörande. Söderman, L. & Antonsson, S. (red) *Nya omsorgsboken*. Liber AB. Stockholm

Tideman, M. (2010) Aldrig tidigare har så många ungdomar diagnostiserats. *Socionomen* 1/2010

Vernersson, I-L. (2002) *Specialpedagogik i ett inkluderande perspektiv*. Studentlitteratur. Lund

Wiberg, E. Arvidsson, K. (2001) *Social omsorg 2000*. Studentlitteratur. Lund

Lpo 94

http://www.skolverket.se/2.3894/publicerat/2.5006?_xurl=http%3A%2F%2Fwww4.skolverket.se%3A8080%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1069 hämtades 20120611

Skolverket (2011) Forskning för skolan: Bengt Persson

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/omraden/specialpedagogik/professorsintervjuer/bra-skolor-ser-elever-som-behover-stod-1.161977> hämtades 2012-04-10

Barn hamnade felaktigt i särskolan:

http://svt.se/2.22620/1.2312868/barn_hamnade_felaktigt_i_sarskola
hämtades 2011-12-06

Obligatorisk särskola:

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0203&infotyp=2&skolform=1311&id=0&extraId=> hämtades 2012-03-13

SFS, Skollagen, (2010:800):

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/ hämtades 20120611

Skolverket (1998) Särskilt stöd:

http://www.skolverket.se/2.3894/publicerat/2.5006?_xurl=http%3A%2F%2Fwww4.skolverket.se%3A8080%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D464 hämtades 2012-03-15

Stäm kommuner som placerar fel:

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/stam-kommuner-som-placerar-fel_5906727.svd
hämtades 2012-03-15

Två förlorade år efter fel diagnos:

<http://www.sydsvenskan.se/omkretsen/vellinge/article546017/Tva-forlorade-ar-efter-feldiagnos.html> hämtades 2011-12-06

Bilaga 1

Intervjufrågor

- Vilka är kriterierna för rätt till särskoleundervisning?
- Vad händer med de elever som inte når upp till skolans kunskapsmål?
- Vad innebär för dig begreppet elever i behov av särskilt stöd?
- Vad tycker du om elevökningen i andelen elever som blir mottagna i särskolan och vilka faktorer som ligger bakom denna elevökning?
- Tycker du, generellt sätt, att en diagnos kan vara till hjälp eller till skada för unga människor med olika typer av problem?
- Vilka typer av stödinsatser finns för de barnen som inte når upp till skolans kunskapsmål?

- Vad är dina synpunkter kring påståendet att en del elever skrivs in i särskolan på felaktiga diagnoser?
- Har du någonting som du vill lägga till?

